

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610-15244114
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

25 Mart 2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

ADANA MİLLETVEKİLİ
SAYIN AYYÜCE TÜRKEŞ TAŞ'IN
TBMM 7/37276 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVABI

7/37276
GK 64

SORULAR

Doğu Akdeniz Bölgesi'nde yer alan Seyhan ve Ceyhan Nehirleri ile Tarsus Çayı ve Deliçay, artan sanayi baskısı, yetersiz atıksu arıtma altyapısı, tarım ve hayvancılık kaynaklı yayılı kirletici yükleri ve plastik geri dönüşüm/işleme faaliyetlerinden kaynaklı mikroplastik kirliliği gibi etmenler sebebiyle ağır bir kirlilik tehdidi altındadır. Bölgeden gelen görüntülerde renk değişimi, köpüklenme, ağır koku ve dönem dönem balık ölümleri rapor edilmekte; bu durum içme ve sulama suyu güvenliği, halk sağlığı, kıyı ve deniz ekosistemleri ile tarımsal üretimin sürdürülebilirliği bakımından kritik riskler oluşturmaktadır.

Çukurova'yı besleyen bu su varlıklarının doğal dengesinin bozulması, sucul ekosistemlerin tahribi ve su kalitesindeki düşüş, Sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan geri döndürülemez kayıplara kapı aralamaktadır. Bu nedenle konu, havza ölçekli ve bilimsel temelli bir yönetim yaklaşımı, etkin denetim ve şeffaf veri paylaşımı, erken uyarı sistemleri, mikroplastik dâhil ileri analizler, OSB ve sanayi altyapısının güçlendirilmesi, tarım-hayvancılık kaynaklı kirliliğin kontrolü ile birlikte ele alınmalıdır.

Bu bağlamda;

1) Seyhan ve Ceyhan Nehirleri ile Tarsus Çayı ve Deliçay'da son üç yıl içinde tespit edilen başlıca kirletici parametreler nelerdir? Bu parametrelerin yıllara ve mevsimlere göre limit aşımalarının sayısı ve oranları nedir?

2) Söz konusu su kütlelerinde balık ölümleri rapor edilen dönemlerde gerçekleştirilen acil numune analizlerinin sonuçları nelerdir? Ölüm olaylarıyla zeytinyağı üretim sezonu veya belirli endüstriyel faaliyetler arasında istatistiksel bir ilişki tespit edilmiş midir?

3) Son beş yıl içinde söz konusu su kütlelerinde mikroplastik düzeyleri ölçülmüş müdür? Ölçüldüyse metodoloji (numune hacmi, filtrasyon/göz açıklığı, polimer tayini), parçacık/m³ ve kütle konsantrasyonu sonuçları ve trend nedir?

4) Plastik geri dönüşüm ve işleme tesislerinin yoğun bulunduğu bölgelerde, ileri arıtma ve filtrasyon (membran, DAF, koagülasyon-flokülasyon, aktif karbon vb.) zorunluluğu getirilmiş midir? Getirildiyse uygulama oranı ve uyumsuzluk tespit edilen tesis sayısı kaçtır?

5) OSB'ler ve sanayi sitelerinde bulunan ortak/merkezi atıksu arıtma tesislerinin (AAT) tasarım kapasiteleri, güncel yükleme oranları, arıtma verimleri (giriş/çıkış) ve arıtılmış su yeniden kullanım oranları nedir?

6) Son üç yılda bölgede yapılan çevre denetimleri kapsamında kaç tesis denetlenmiş, kaç idari yaptırım (para cezası, süre verme, faaliyet durdurma) uygulanmış, toplam ceza tutarı ne olmuştur? Tekerrür eden ihlallerin oranı nedir?

7) Nehir kıyılarında tespit edilen tarım ve hayvancılık kaynaklı (gübre/organik atık) kirlilik için tampon bölge, yastık şerit, kapalı gübre depoları, kompostlaştırma gibi iyi tarım uygulamaları hangi ölçekte hayata geçirilmiştir?

- 8) Sulama kanallarına karışan kirlilik için sulama birlikleri ve DSİ ile yürütülen koordinasyon mekanizması nedir? Acil durumlarda su kesme/derivasyon yetkisi ve uygulama örnekleri nelerdir?
- 9) Şeffaflık kapsamında, izleme ve denetim verilerinin açık veri biçiminde kamuya sunulmasına dair bir plan var mıdır? Varsa adres ve yayın periyodu nedir?
- 10) Balık ölümleri dahil olay bazlı kirliliklerde müdahale süreleri, saha ekip sayısı, numune alma sıklığı ve adli/ıdari süreç yönetimine dair standart operasyon prosedürü (SOP) mevcut mudur?
- 11) Bakanlığımızın kısa, orta ve uzun vadede; kirlilik yükünün azaltılması, su kalitesinin iyileştirilmesi, ekosistemin restorasyonu ve halk sağlığı risk iletişimi alanlarında zaman planı ve bütçe/finansman öngörülleri nelerdir?

CEVAP

Bakanlığımızca kirliliğin yerinde tespitine yönelik çalışmalarımızdan kurulu kapasitesi 5000 m³/gün ve üzeri olan atıksu arıtma tesisleri sürekli 7/24 online izlenerek veriler Bakanlığımız Sürekli İzleme Merkezi (SİM) veri tabanına aktarılmaktadır. SİM üzerinden, uzaktan otomatik numune aldırma yöntemi ile bu tesislerde 7/24 teknolojik denetim yapılmaktadır. Mersin İlinde sürekli atıksu izleme sistemi (SAİS) kurulu 13, Tarsus ilçesinde 2, Adana İlinde 11 adet tesis bulunmaktadır.

Bakanlığımız merkez ve taşra teşkilatı tarafından 2023 yılından itibaren;

Doğu Akdeniz Havzasında 3.715 çevre denetimi gerçekleştirilmiş olup Çevre Kanunu'na aykırı faaliyette bulunan 253 tesise 114.309.308 TL idari para cezası uygulanmıştır. 17 tesisin faaliyeti durdurulmuştur.

Seyhan Havzasında 4.491 çevre denetimi gerçekleştirilmiş olup Çevre Kanunu'na aykırı faaliyette bulunan 254 tesise 40.520.209 TL idari para cezası uygulanmıştır. 13 tesisin faaliyeti durdurulmuştur.

Ceyhan Havzasında 5.184 çevre denetimi gerçekleştirilmiş olup Çevre Kanunu'na aykırı faaliyette bulunan 551 tesise 163.923.729 TL idari para cezası uygulanmıştır. 28 tesisin faaliyeti durdurulmuştur.

Zeytinyağı üretiminde, zeytinyağı sektörü faaliyetlerinin çevreye olabilecek olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi, su kirliliğinin önlenmesi, su tüketiminin azaltılmasına yönelik olarak 2 fazlı üretim teknolojilerinin uygulanması amacıyla 2023/2 sayılı Zeytinyağı İşletmelerinin 2 Fazlı Üretime Geçiş Genelgesini yayımlanmıştır. Türkiye genelinde yer alan ve 3 fazlı üretim yapan zeytinyağı işletmelerinin 15 Eylül 2023 tarihine kadar 2 fazlı sisteme geçişi zorunlu hale getirilerek bu çerçevede iş ve işlemler yürütülmektedir.

Bakanlık olarak, tesislere belirli bir arıtma teknolojisini zorunlu kılmamakta; bunun yerine teknoloji bazlı deşarj standartlarını esas alan bir düzenleyici yaklaşım benimsenmektedir. Bu kapsamda tesislerden, proseslerinde hangi arıtma teknolojisini kullandıklarından bağımsız olarak, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliğinde tanımlanan deşarj standartlarını en uygun arıtma yöntemi ile sağlamaları beklenmektedir. Tesisler, söz konusu limitleri karşılayacak en uygun arıtma yöntemini ve proses tasarımını teknik, ekonomik ve işletme koşullarını dikkate alarak kendileri belirlemekte; Bakanlığımızdan Atıksu Arıtma tesisi Proje Onay Genelgesi kapsamında onay alınmaktadır.

Bakanlığımızca su kirliliğinin önlenmesi ve kontrolüne yönelik çalışmalar 2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği (SKKY) ve Kentsel Atıksu Arıtımı Yönetmeliği (KAAY) çerçevesinde yürütülmektedir. Bakanlığımız görev, yetki ve sorumlulukları kapsamında noktasal kaynaklardan (sanayi ve kentsel atıksu deşarjları) gelen kirliticilere özgü çeşitli önlemler alınmakta ve çalışmalar yürütülmektedir.

15.10.2024 tarihi itibariyle başlatılan "Türkiye'nin Endüstriyel Atıksu Profili'nin Belirlenmesi Projesi (TENAP)" ile ülke genelinde endüstriyel atıksu durumunun ortaya konması, sanayide kullanılan hammadde ve kimyasallar vb. dikkate alınarak sektörel atıksu profilinin çıkarılması, sektöre özgü konvansiyonel kirleticiler, ağır metaller, öncelikli maddeler ve mikrokirleticilerin tespit edilmesi, Endüstriyel Emisyonlar Direktifi kapsamında uygulanması gereken mevcut en iyi teknik bazlı emisyon sınır değerleri, diğer ülkelerde uygulanan atıksu deşarj kriterleri ve Su Çerçeve Direktifi'nin gereklilikleri kapsamında Çevresel Kalite Standartları baz alınarak belirlenecek deşarj standartları uygulamaları değerlendirilerek ülkemize özgü daha gerçekçi deşarj kriterlerinin geliştirilmesi planlanmaktadır. 2026 yılında Projenin tamamlanması neticesinde, etkin bir endüstriyel atıksu yönetimini sağlamak amacıyla mevzuat güncellemeleri yapılarak yeni deşarj standartlarının geliştirilmesi, dolayısıyla kirlilik yükünün azaltılarak alıcı ortamlarda su kalitesinin iyileştirilmesi hedeflenmektedir.

Bakanlığımızca, kısıtlı olan su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi için artırılmış atıksuların yeniden kullanımının yaygınlaştırılması amacıyla 14.11.2025 tarihinde başlatılan "Organize Sanayi Bölgelerinde (OSB) Arıtılmış Atıksuların Yeniden Kullanım Potansiyelinin Araştırılması Projesi" kapsamında; OSB'lerden çıkan atıksuların özellikleri, miktarları ve su kullanımları incelenerek arıtılmış atıksuların yeniden kullanım olanakları ve kalitesinin belirlenmesi, OSB'ler için sürdürülebilir atıksu yönetimi modelleri geliştirilmesi, pilot OSB'lerde fizibilite raporlarının hazırlanması, arıtılmış atıksuların yeniden kullanımı için bir eylem planı oluşturulması hedeflenmektedir.

Avrupa Birliği (AB) Katılım Öncesi Yardım Aracı (*Instrument for Pre-accession Assistance - IPA*) III dönemi 2021 yılı programlamasında yer alan Arıtılmış Kentsel Atıksuyun Farklı Alternatifler için Yeniden Kullanımı (*Reuse of Treated Urban Wastewater for Different Alternatives*) başlıklı Teknik Yardım Projesi 25.12.2025 tarihinde başlamıştır. Projenin nihai faydalanıcısı Tarım ve Orman Bakanlığı (Su Yönetimi Genel Müdürlüğü) ve eş faydalanıcısı Bakanlığımızdır (Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü). Projenin ana hedefi, Türkiye'de arıtılmış kentsel atıksuyun, AB Kentsel Atıksu Arıtımı Direktifi ile uyumlu olarak farklı yeniden kullanım seçeneklerinde etkin kullanımının sağlanmasıdır. Projenin amaçları ise ülkemizde arıtılmış kentsel atık suyun farklı yeniden kullanım alternatifleri için yeniden kullanım potansiyelinin ortaya konulması ve pilot atık su arıtma tesislerinde arıtılmış kentsel atık suyun ilgili AB müktesebatı doğrultusunda yeniden kullanımı için tasarım projelerinin hazırlanmasıdır. Bu proje aracılığıyla, arıtılmış atık suyun faydalı kullanımları, sürdürülebilir ve entegre su kaynakları yönetimine yönelik stratejiler olarak değerlendirilecektir.